Klaksvíkin tolir at ra›festa trivna›in ovarlaga

Ey›gunn Samuelsen,
b‡rá›slimur

Stóra »hit'i›« hjá øllum i› stilla upp til b‡rá›svali› í Klaksvík er, at nú mugu íløgurnar ra›festast og gerast má ein 5 ára íløguætlan. Ta› ljó›ar sum eitt gandaor› i› knappliga er komi› at sveima í luftini í Nor›oyggjum og rakar serliga Klaksvíks-øki›.

Onki er n‡tt undir sólini ver›ur tiki› til, og so er eisini í hesum føri. Havi leita mær greinarnar fram i› eg skriva›i til vali› í 1996, og ta› kemur meir enn so fyri at eg skriva›i um at seta sær mál og ra›festa íløgur. Eg eri vís í, at eg ikki var ta› einasta valevni, i› hev›i hetta frammi fyri f‡ra árum sí›ani. Ta› n‡ggja er kanska at nú ver›ur or›ingin, 5 ára íløguætlan, n‡tt. Hetta er heldur ikki naka› n‡tt uppfinnilsi, orsøkin til at tosa ver›ur um 5 ár , er heilt einfalt, at landst‡ri hevur álagt kommununum at ra›festa 5 ár fram. Fara vit 20 ár aftur í tí›ina, so hevur veri› ra›fest solei›is: 1980-1988 stórt sæ› allar íløgur fóru til havnir,vegir, og at skapa vinnulívinum karmar. Í 1988 høvdu vit lænt okkum út á sjógv, skuldin var omanfyri 200 milliónir!!! Sí›an fekk Javna›arflokkurin lei›sluna í b‡num fram til 1992 og ikki er ov nógv sagt, at uppgávan at taka upp, eftir farandi samgongu , var heilt ótrúliga tung. Eftir 4 ár, var tamarhald fingi› á stø›una og hvat hendi, sama lei›sla i› hev›i lænt okkum út á sjógv kom til aftur.

Ra›festingin frá 1992-2000 hevur stórt sæ› veri› tann sama, sum undanfarna 8 ára skei›i›. Tey sí›stu 4 árini er tó naka› av íløgupeningingum n‡ttur til Ziskatrø og barnaansing, rætt skal vera rætt.

Aftur til yvirskriftina: so vil eg standa fast vi›, at um vit í árunum 2001-2004 ra›festa skúlar, svimjihøll, barnaansing, læknami›stø› og mentan, so eri eg heilt vís í, at Klaksvíkin ikki ver›ur verri stødd í 2005 enn hon er í dag. Ikki er ney›ugt heldur at gloyma vinnulív og vegir, men til ber at leggja størra dentin á trivna›in. Er ta› so, at ídna›arøki› ikki ver›ur n‡tt tí vinnan má keypa seg inn á øki›, so mugu útvegir finnast, so hetta øki› ikki framhaldandi liggur sum ein dey› íløga, i› onki gevur av sær.

Lat okkum í felag gera ta› møguligt ar ra›festa trivna›in í Klaksvík ovarliga vi› at gera okkara stø›u grei›a tann 21 november.

Ein frágrei›ing um Sernámsdepilin

Ása Ellefsen,
skúlalei›ari

Sernámsdepilin hevur í drúgva tí› fingi› vánaliga umtalu í fjølmi›lunum. Seinasta t‡sdag var› so samrø›a vi› landsst‡rismannin í undirvísingar- og mentamálum, har hann, um hann ver›ur rætt endurgivin, bo›ar frá álvarsligari kanning av Sernámsdeplinum á ein hátt, sum hevur givi› fólki ta fatan, at okkurt órei›iligt fer fram í Sernámsdeplinum – okkurt sum krevur, at Sernámsdepilin ver›ur kanna›ur av óheftum, serkønum fólki.

Eg havi sagt meg úr starvi mínum sum skúlalei›ari í Sernámsdeplinum, ikki tí at eg eri bangin fyri eini kanning, men tí at eg ikki dugi at síggja nøkur útlit fyri at fáa skipa› vi›urskifti at arbei›a undir fyrstu nógvu árini.

Tá blokkstu›ulin kom, var Skúlin á Trø›ni, sum var ein danskur stovnur undir danska sosialst‡rinum, lagdur undir føroyska skúlaverki› at umsita, og stutt eftir var› politisk avger› tikin um, at sernámsfrø›iliga (skúlapsykologiska) rá›gevingin í Landsskúlafyrisitingini og spesialskúlin skuldu leggjast saman, og sernámsfrø›iliga rá›gevingin flutti inn í Skúlan á Trø›ni í november 1991. Í rá›gevingini arbeiddu tá undirvísingarlei›ari, psykologur, lesirá›gevi, talirá›gevi í hálvum starvi og sjónsrá›gevi í hálvum starvi. Í Skúlanum á Trø›ni var millum anna› skúli vi› næmingaheimi, smábarnadeild, hoyritólatænasta, raddarvi›ger›, og undirvísing av afatikarum.

Ikki fyrr enn 1. januar 1998 vóru rá›gevingin og Skúlin á Trø›ni formliga skipa› í n‡ggjan stovn, Sernámsdepilin, og starvsfólkini fingu í desember 1997 skriv frá landsst‡rismanninum í undirvísingarmálum, har sagt var›, at starvssta›ur teirra frá 1. januar 1998 ikki longur var Skúlin á Trø›ni men Sernámsdepilin. Sagt var› eisini, at starvs- og setanarvi›urskiftini hjá starvsfólkunum skuldu fáast í rættlag og starvsl‡singar ver›a gjørdar og sambært skrivinum var› mi›a› ímóti at hesi vi›urskifti skuldu vera grei› fyri 1. mai 1998.

Sí›ani hava vit einki hoyrt um hatta!

Í uppriti frá Undirvísingar- og mentamálast‡rinum í november 1997 um Sernámsdepilin ver›ur sagt, at kunnger› skal gerast um n‡ggja stovnin.

Hon er ikki komin enn! Seinastu tr‡ árini hevur lei›slan í Sernámsdeplinum javnan vent sær til Undirvísingar- og Mentamálast‡ri› um at fáa ógrei›u vi›urskiftini, sum sjálvandi skapa mistrivna› á arbei›splássinum og ótryggleika hjá foreldrunum, í rættlag.

Me›an Signar á Brúnni var landsst‡risma›ur, var› kunnger› gjørd um sernámsfrø›iliga virksemi, men Signar á Brúnni fór frá, á›renn hon var› sett í gildi, og Høgni Hoydal gjørdist landsst‡risma›ur í undirvísingar- og mentamálum.

Í vár frættu vit, at landsst‡risma›urin hev›i fundir um Sernámsdepilin, men hann tosa›i ikki vi› okkum. Vit frættu eisini, at hann ætla›i ikki at seta kunnger›ina í gildi, men í sta›in skuldi setast ein nevnd at endursko›a ta› sernámsfrø›iliga øki›.

Tá eg frætti hetta og skilti, at heldur ikki hesin ma›urin ætla›i at fáa ógrei›u vi›urskiftini í Sernámsdeplinum og setanarvi›urskiftini hjá starvsfólkunum í rættlag í bræ›i, fór eg av álvara at hugsa um at fara frá sum skúlalei›ari.

Høgni Hoydal fór frá og Torbjørn Jacobsen kom til. Stjórin fyri Sernámsdepilin og undirrita›a bó›u seinast í august mána›i um fund vi› n‡ggja landsst‡rismannin, har vit greiddu honum frá sernámsfrø›iliga økinum og tørvinum á reglum, ta› veri› seg lóg ella kunnger› – onkrum, sum kundi geva arbei›sfri› í Sernámsdeplinum. Hann lurta›i og lova›i, at vit skuldu frætta frá honum heilt skjótt.

Vit hava ikki frætt frá honum enn!

Men í Sosialinum 31. oktober sigur hann, at nú skal alt endavendast, alt skal fyri ein dag. Ein serkøn nevnd skal kanna, hvat játtanin ver›ur brúkt til, og hvat er fari› fram, sí›ani Sernámsdepilin var› settur á stovn 1. januar 1998.

Fólk eru skelka› venda sær til okkara og spyrja, hvat ta› er, sum fer fram í Sernámsdeplinum, sum ikki tolir dagsins ljós.

Vi›talan í Sosialinum fekk meg ikki at siga upp, tí ta avger›ina hev›i eg longu tiki›. Hon fekk meg bert at senda uppsagnarbrævi› 2. í sta›in fyri 30. november.

At enda kann eg siga, at vit, sum arbei›a vi› børnum vi› serligum tørvi, halda okkum gera eitt gott arbei›i eftir teimum umstø›um, vit arbei›a undir og í mun til ta avmarka›u játtan, vit fáa. Starvsfólki›, børnini og foreldur teirra hava ikki uppibori›, at skiftandi landsst‡rismenn gerast so ræddir av politiskum trummusláarum sum Rúnu Sivertsen og Finni Helmsdal, at teir loypa á leistum og skapa enn meira øsing í sta›in fyri at tosa vi› tey, sum kenna óskipa›u skipanina, og heldur royna at skapa trygd, trivna› og arbei›sfri› á tí kensluliga vi›kvæma sernámsfrø›iliga økinum.

Rá› til myndugleikarnar:

1. Seti› kunnger›ina, sum er gjørd og hevur veri› til hoyringar, í gildi og fái› setanarvi›urskiftini hjá starvsfólkunum í Sernámsdeplinum í rættlag (sum eitt dømi um, hvussu ney›ugt hetta seinna er, kann eg nevna, at í Smábarnadeildini arbei›a fólk vi› somu útbúgving og tey gera sama arbei›i, men lønarmunurin teirra millum er umlei› 4000 kr. um mána›in).

2. Seti› sí›ani saman vi› almanna- og heilsuverkinum eina nevnd at finna fram til, hvussu ta› ver›ur gjørligt at finna heildarloysn fyri hvørt einstakt barn vi› serligum tørvi, uttan at foreldrini ver›a noydd at renna ímillum verkini fyri at fáa kanning, rá›geving, undirvísing, vi›ger› og frítí› at hanga saman.

Í stuttum: Skundi› tykkum at gera eina framtí›arætlan fyri sernámsfrø›ilia øki›, men ta› er av størsta t‡dningi, at hon ver›ur gjørd í samstarvi vi› Almanna- og Heilsumálast‡ri›.

Gó›an arbei›shug!

Høvu›savrikini vi› framhaldi!

Sjúr›ur Poulsen

Leivur Hansen, borgarstjóri í Tórshavn, eigur tøkk fyri áhugaverdan og ikki sørt stuttligan lesna› um høvu›savrikini, i› sitandi b‡rá› hevur framt undir hansara lei›slu hesi seinastu f‡ra árini.

Frágrei›ingarnar hava sta›i› í blø›unum hesar seinastu dagarnar. Tá tú hevur lisi› fyrra part, var fryktandi fyri, at nú mundu ikki fleiri brøgd vera at nevna. Men her fór tú skeivur, tí seinri partur var ikki soltnari. Kanska heldur hin vegin, og ikki var ta› so heilt líti›, i› hetta minti teg um tali› á Tívilsdøtrum. Her var ikki endi á.

Kortini var ta› so løgi›, at einasta ynski, i› undirrita›i, saman vi› kirkjurá›num í Vesturkirkjuni fleiri fer›ir hevur bori› fram fyri b‡rá› og borgarstjóra, bæ›i skrivliga og munnliga, ikki taldist millum avrikini.

Ynski er, at b‡rá›i› brei›kar tann stubban av vegi, i› eftir er frá brúnni um Rættará – eystanfyri Vesturkirkjuna og ni›an í Frælsa vegin.

Tey eru ógvuliga mong, i› bæ›i ganga og koyra eftir hesum fáu hættisligu metrum, sum undrast á, at arbei›i› ikki fyri langt sí›an er fingi› frá hondini.

Vónandi er ta› bara eitt mistak, at borgarstjórin ikki nevndi hetta arbei›i› sum eitt av komandi avrikunum.

VI‹MERKINGAR

Barnaansingarøki›

Gunnar Mohr
valevni til Tórshavnar b‡rá›

»Pedagogbla›i›« nr. 20, oktober 2000, hevur nakrar gó›ar og áhugaverdar greinar, sum vi›gera skili› (óskili›) á barnaansingarøkinum her í Tórshavnar Kommunu, m.a. eigur Høgni í Stórustovu, nevndarlimur í Foreldrafelagnum, eina vælskriva›a gein, sum hann kallar »Loysnin er altí› hinumegin vali›«.

Greinin, sum vi› grei›um or›um l‡sur, hvussu út av lagi vánaligar umstø›urnar eru á barnaansingarøkinum í Tórshavnar Kommunu, kundi so ruddiliga ver›i undirskriva› av hundra›tals foreldrum vi› børnum.

Í greinini ver›ur nærri greitt frá ávísum vi›urskiftum á umrødda øki: »Jánkaslig vi›ger›«, »Ógrei›ar upptøkutreytur«, »Stovnspláss játtast uppá gjøt, »Um at tuska heim í b‡rá›i« o.s.fr.

Her má anna› skinn takast um bak, eingin ivi um ta›!

Undirrita›i, sum havi játta› at lata meg uppstilla til b‡rá›svali›, eri sannførdur um, at tær skyldur, sum b‡rá›i› hevur mótvegis barnaansing og barnauppaling, eigur at ver›a høgt prioritera›ar. Ja, fyrsta prioritet saman vi› ø›rum kommunalum skyldum, at stu›la børn, ung og gomul. Sunnur politikkur í sunnum b‡i.

Frá eini skúlanevnd til átta skúlará›

Jan Christiansen
B‡ra›slimur fyri Fólkaflokkin

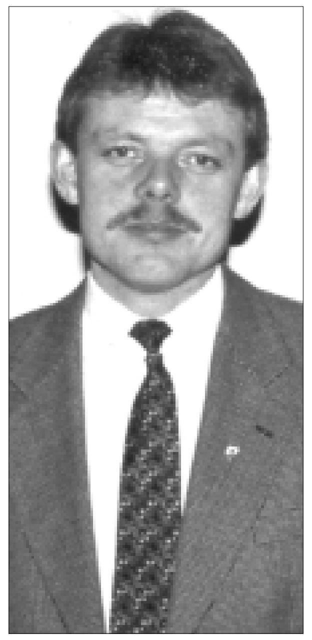

Ein far ta› fatan, at landsins mynduleikar tilvita royna at blása upp umsitingina av samfelagnum.

N‡ggj skúlalóg er samtykt, i› m.a. sigur, at gamla skipanin, vi› eini skúlanevnd í kommununi, skal broytast, so at hvør skúli hevur eitt skúlast‡ri ísta›in. Eftir árskifti› ver›a átta komunalir skúlar í Tórshavnar kommunu, og skulu hesir hava hvør sítt skúlast‡ri vi› 9 fólkum. Ta› merkir, at 72 fólk skulu veljast í hesi gó›u skúlast‡ri, ísta›in fyri verandi skipan, har 5 fólk eru vald í skúlanevndina, i› er fyri allar skúlarnar í kommununi.

Ta› er heilt ófatuligt, at slíkt skal koma fyri. Ein far ta› fatan, at landsins myndugleikar tilvita royna at blása upp umsitingina av samfelagnum, vit liva í. Skipanin, vi› fólkavaldari skúlanevnd, er foreldranna trygd fyri at skúlagongdin hjá børnumum er á tryggum stø›i. Samarbei›i millum skúla, foreldur, skúlanevnd og b‡rá›i› hevur roynst sera væl. Skjótt og lætt eru spurningar vornir greiddir partana ímillum, og harafturat hevur verandi skipan ikki kosta nógv at umsita. N‡ggja ætlanin vi› átta skúlast‡rum, hvørt vi› níggju fólkum, fer at geva skúlastjórunum og serliga b‡rá›num stórar eyka arbei›sbyr›ar. Hesi eyka arbei›i saman vi› fundarpeningi til 72 fólk, fer at kosta kommununi fleiri hundratúsund óney›ugar krónur um ári›.

B‡rá›i› eigur beinanvegin at heita á Løgtingi›, um at broyta n‡ggju skúlalógina, so at kommunur vi› meira enn tí eina skúlanum, skulu kunna varveita verandi skipan vi› einari fólkavaldaru skúlanevnd.

'Tvøroyri og komandi b‡rá›sval

Gávupolitikk ella ikki

Finnleif Guttesen
Tvøroyri

Nú allir valevnislistarnir eru komnir uppá pláss, fara veljarnir at hoyra okkurt frá teimun ymisku valevninum.

Spennandi ver›ur um hesi valevni fara at reka eitt slag av jólagávu agitation har lova ver›ur gull og grønar skógir, solei›is sum ta› so tí›in er gjørt fyrr, ella eina agitation sum grei›ur Tvørafólki frá hvussu stø›an veruliga er.

Ikki tí, eg eri grei›ur yvir at flest øll vita nøkulunda hvussu stø›an er hjá kommununi.

Eisini ver›ur ta› áhugavert at síggja, um teir ymisku b‡rá›spolitikarnir fara at reypa av øllum tí teir hava fingi› gjørt í farna valskei›i, summir mugu fara heili 25 ár aftur í tí›ina fyri at vísa á alt ta› gó›a sum teir hava gjørt og hvussu vánaligt a›rir hava st‡rt.

Um veljarnir í Tvøroyri fáa ta› betri av hesum trúgvi eg ikki og ta› er ikki so nógv tú fart gjørt vi› gamlar sindir, so betri má vera› at hyggja frameftir.

At føra ein meiriluta og ein minnilutapolitik á Tvøroyri er heilt burutvi› og bert til ska›a fyri okkum øll sum búgva í Tvøroyri.

Um teir komandi 7 fólkavaldu politikarnir ikki kunna samarbei›a, ja, so eru teir ikki uppgávuna vaksnir.

Kvinnur í b‡rá›i›

Elisabeth Joensen (Betta),
b‡rá›slimur

Kvinnan hevur altí› havt stóran leiklut í føroyska samfelagnum.

Fyri ikki so mongum árum sí›ani var greitt arbei›sb‡ti millum kynini. Me›an ma›urin knossa›i á sjónum, var ta› kvinnan, i› stó› vi› allari ábyrgdini heima.

Hon skuldi uppala børnini, matgera, vaska, bøta, binda og seyma, syrgja fyri, at alt heimaarbei›i var› gjørt t.d. torv, hoyggj, k‡rnar skuldu mjólkast, kríatúrini skuldu ambætast o.s.fr. Ta› sindri av pengingi, i› ma›urin vann, skuldi hon royna at fáa at røkka, og kvinnan lærdi at spara. Kvinnan tók sær av teimum gomlu, tá i› tey gjørdust óhjálpin.

Arbei›i› hjá kvinnuni var fjølbroytt, hon skuldi vera køn á øllum økjum. Kvinnan var áliti› í heimi sínum og hollur stu›ul í samfelagnum. Mangan fekk føroyska kvinnan ikki ta tøkk og rós, hon hev›i uppibori›.

Ta› vóru menn, i› tóku sær av tí politiska. Teir tóku tær stóru avger›irnar.

Arbei›smynstri› er nógv broytt, ta› er ikki longur greitt arbei›sb‡ti ímillum kynini. Kortini man dugur vera í føroysku kvinnuni vi› sama lag. Kvinnulyndi› er hitt sama. Ta› liggur til kvinnuna at kenna ábyrgd og hava menniskjaliga umsorgan.

Seinnu árini hava kvinnur gjørt meira um seg. Kvinnur eru nú valdar á ting og í b‡- og bygdará›.

Hjá flestu flokkum hevur gingi› illa at fingi› konufólk á listarnar til b‡rá›svali›. Kvinnur bera seg undan – ofta av gó›um grundum, tí umframt at hava arbei›i, noy›ast fær flestu eisini at taka sær av húsi, manni og børnum. Arbei›sbyr›an er stór, flestu kvinnur hava ikki orku til at hugsa um ella taka sær av politiskum vi›urskiftum eisini.

Summar kvinnur hava ikki sjálvsálit, halda kanska, at menn duga betur, og nógvar kvinnur ræ›ast fyri at gera mistøk.

Havi fingi› uppl‡st frá Javnstø›unevndini, at í verandi b‡- og bygdará›um eru kvinnur bert umbo›a›ar vi› 10 %, ta› er ymiskt frá oyggj til oyggj, hvussu kvinnuumbo›anin er, men 21 kommunur hava onga kvinnuumbo›an.

Hugsa vit um Klaksvíkar B‡rá›, so eru 11 b‡rá›slimir, og tá i› kommunuval var seinast, vór›u, á fyrsta sinni, tvær kvinnur beinlei›is valdar inn. Tri›ja kvinnan kom inn seinni.

Neyvan man so nógv vera hent á sosiala økinum, sum hesi seinastu f‡ra árini. Hetta talar fyri seg. Tó skal vi›merkjast, at einki ver›ur samtykt í b‡rá›num, uttan meirlutin er fyri tí.

Einki ilt um menninar, vit hava sanniliga dugnaligar menn, men teir hugsa oftast fyrst um vegir, havnir, tunnlar o.s.fr., og sjálvsagt skulu hesi øki eisini røkjast.

Umrá›andi er, at eitt komandi b‡rá› er mynda› av bá›um kynum, solei›is at øll sjónarmi› koma í ljósmála og øll øki ver›a væl røkt.

Hetta eigur veljarin at hugsa um!